

situací z běžného života, aby nebyli nespravedlivě zvýhodněni žáci s předchozími znalostmi určitého typu.

V řadě každodenních situací nestačí k vyřešení neznámého problému jednoduše uplatnit předchozí znalosti a vědomosti. Namísto přímého využití dobře osvojených znalostí a vědomostí je třeba dosavadní znalosti a vědomosti přeorganizovat a propojit s novými informacemi. Mezery ve znalostech a vědomostech je třeba doplnit pozorováním a zkoumáním problémové situace s cílem odhalit pravidla jejího fungování, jež musí člověk znát, aby ji dokázal úspěšně vyřešit. K tomu je často třeba na situaci aktivně působit, a právě na takové problémy se šetření PISA 2012 soustředí především. Jejich hodnocení je možné díky elektronickému zadávání testu.

Uspořádání oblasti řešení problémů

Způsob, jímž je oblast řešení problémů uspořádána, určuje podobu testu a v konečném důsledku i získané informace o výkonech žáků. Oblast řešení problémů má mnoho složek, ale jako základ pro konstrukci testu mohou být použity jen některé z nich. Je třeba vybrat podstatné prvky, které lze při tvorbě testových otázek kombinovat tak, aby otázky měly odpovídající úroveň obtížnosti a všechny dohromady dobře pokrývaly celou hodnocenou oblast.

Klíčovými prvky, které byly brány v úvahu při vytváření problémových úloh testu PISA 2012, jsou:

- *kontext problému* – zda se problém týká technického přístroje nebo ne a zda vzniká v osobním životě žáků nebo v jejich sociálním okolí;
- *povaha problémové situace* – zda je interaktivní nebo statická;
- *postupy* – kognitivní dovednosti uplatňované při řešení problému.

Test řešení problémů PISA 2012 tak umožní měřit, jaké výkony žáci podají, když budou muset uplatnit různé postupy při řešení problémových situací dvojího typu v rozmanitých kontextech. Všechny tři dimenze oblasti řešení problémů, na nichž je test postaven, jsou podrobněji popsány níže.

KONTEXT PROBLÉMU

Míra obeznámenosti jedince s kontextem problému má vliv na to, jak obtížné pro něj bude problém vyřešit. Pro účely šetření PISA 2012 byly vybrány dva aspekty, jejichž prostřednictvím lze charakterizovat kontext testových úloh: *prostředí* (technické nebo netechnické) a *zaměření* (osobní nebo sociální). Tyto kontexty byly vybrány ve snaze zaručit maximální autentičnost a zajímavost úloh pro patnáctileté žáky.

Základem úloh zasazených do *technického* prostředí je ovládání nějakého technického přístroje. Může to být třeba mobilní telefon, dálkový ovladač nebo automat na prodej jízdenek. Předchozí znalosti o fungování těchto přístrojů nebudou vyžadovány. Naopak většinou bude potřeba, aby je žáci nejprve prozkoumali a pochopili jejich ovládání nebo je dokázali opravit. Problémy jiného typu, například plánování trasy, úkolů nebo proces rozhodování, mají *netechnický* kontext.

Z hlediska zaměření úlohy mají *osobní* kontext ty, které se vztahují převážně k osobě žáka, jeho rodině nebo kamarádům. Naopak *sociálním* kontextem se rozumí situace, které se týkají širšího sociálního okolí, života v obci nebo celé společnosti (včetně zaměstnání nebo dalšího vzdělávání).